

Näitemängu tegemisest

Väike-Maarja kihelkonnas

Näitemängu tegemise algus Väike-Maarjas on seotud Jakob Liivi nimega. Jakob Liiv, lõpetanud Kodavere kihelkonnakooli, tuli Väike-Maarja lähedale, Avispeale, koolmeistriks. Siin töötamise aja (1882.—1883. a. paiku) organiseeris ta Väike-Maarjas esimese näitemänguõhtu, mis oli Liivi oma sõnade järgi sealtkandi rahvale «... ennenägematu ja kuulmatu uudis...». Mida mängiti, pole teada. J. Liiv meenutab oma mälestusteraamatus, et raskusi oli tegelaste leidmisega. Oli vaja kaht naisosatäitjat. Pika kauplemise peale nõustus mängima üks Kaarma peretütar. Teise naise osa tegi aga nooruke Jakob Cunnmann Triigist.

See näitemänguõhtu oli Väike-Maarjas Lurichi küünis, mis asus samas paigas, kuhu aastat kolmkümmend hiljem kerkis näguseltsimaja.

Möödus kümme aastat, enne kui Väike-Maarjas, seekord Müürikul taas «näitemäng üle lava läks» 1892 a. 24. juunil esitas vast loodud Kaarma näi-

tetrupp kaks tükki: J. Kantswey «Mihkel ja Liisa ehk vaata mis rikkuse ahnus võib tuua» ja Juhan Kunderi «Muru Miku meelegaigus». Näitejuht oli Kaarma koolmeister J. Reise. Kuidas näitemängud õnnestusid? Et näiteseltskond esines esmakordselt, oldi algul kohmetud, aravõitu ja hääligi tuli liiga vaikselt üle huulte. Etenduse jooksul aga olukord paranes. Ajalehes «Postimees» kirjutas «P. K.» (ilmselt Väike-Maarja kihelkonnakooli juhataja Peeter Koit), et «edaspidi läks mäng kaunis rahuloldavalt ja vaatajate käteplaksutamine andis tunnistust, et mäng meeldis. Väga hästi mängis Liisa, üksnes laulmine näitas temale raske olevat; siiski saab temast hää näitleja. Üsna loomulikult mängisivad Liisa isa ja tema «ametivend», kes oma aida ära lõhkus... «Muru Miku meelegaigus» mängisivad viimased kaks ka osavasti, iseäranis Jüri Kaarmanni osav mäng tegi palju nalja. Tolmu tädi osa mängis üsna noor neiu, kellest, kui ta oma häälele rohkem mõju annab, ka hää mängi-

ja saab. Lühidalt ütelda: mäng esimese korra kohta oli väga rahuloldav ja väga soovida oleks, et noor seltskond virgisti edasi töötaks ja meile sagedasti niisugust lõbu pakuks. Vaatajaid oli ka hää hulgake, mis tunnistab, et V-Maarjalased näitemängu kasu tunnevad ja sellest osa võtma saavad».

Ajalehes «Vaugus» kurtis aga «üks noor sõber» sama näitemänguõhtu analüüside, et publiku käitumine jätnud soovida. Räägitud juttu ja naerdu, sageli päris sobimatutes kohtades. Kirjasaatja loodab, et tulevikus, kui maarahvas näitemänge rohkem näeb, olukord paraneb ja rahvas hakkab mõistma, et «näitelaval mitte «kometjanti» ei mängita, vaid et seega rahvast tahetakse puhtusele, aususele, s. o. vooressele kasvatada».

Samade näidenditega esinesid kaarmalased mõni nädal hiljem ka Rakveres. See oli 12. juulil 1892 Tammiku aias.

1896. a. mängiti Väike-Maarjas Jakob Liivi naljamängu «Kolmat aega vallavanem». Mõningail andmeil lavastas selle Otto Münther, kes oli sel ajal Jakob Liivi ja Jakob Tammega tihedas läbikäimises. Ta peatus suviti oma möldrist vennä juures Aluperes.